

نواحی مختلف بیده بررسی اثر سن و جنس بر خصوصیات کمی و کیفی الیاف بز مرخز و ویژگیهای آن در نصرت ... طاهرپوردری^{۱*}، محمد بابائی^۱ و ملیحه کمالپور^۲

۱- عضو هیئت علمی موسسه تحقیقات علوم دامی کشور ۲- کارشناس آزمایشگاه الیاف موسسه تحقیقات علوم دامی

* نصرت ... طاهرپوردری، کرج، موسسه تحقیقات علوم دامی کشور n_taherpour@asri.ir

چکیده:

این تحقیق بر روی ۱۳۷ بز مرخز ۵-۱ ساله اجرا شد و تعداد ۴۱۰ نمونه الیاف بز، نر و ماده از سه ناحیه بدن جمع آوری گردید و فاکتورهای طول، قطر، راندمان و درصد الیاف ظریفتر از ۳۰ میکرون با روشهای استاندارد اندازه گیری شد. داده ها با رویه GLM در برنامه SAS 9.1 آنالیز شدند. نتایج نشان داد میانگین قطر الیاف ۲۸/۶۸ میکرون بود که تحت تاثیر سن قرار داشت و بزهای جوان کوتاهترین طول الیاف را داشتند (۴۹/۹۳ میلیمتر). انحراف معیار و ضریب تغییرات قطر الیاف بز های در پنج ساله ها بیشتر بود که حاکی از نایکنواختی قطر است که از راندمان عمل آوری در مراحل مختلف می کاهد. اثر جنس معنی دار بود و بزهای نر طول الیافشان بلند تر و راندمان بیشتری داشتند (۵۸/۶۳ میلیمتر و ۷۷/۷۹٪). طول الیاف در ناحیه شانه بیش از سایر نواحی بود و اختلاف معنی داری بین نواحی بدن مشاهده شد ($p < 0/05$). با افزایش سن بر قطر و طول الیاف افزوده شد که به تبع آن وزن بیده نیز بیشتر میشود. کمترین راندمان شستشو هم متعلق به گروه یکساله ها بود. با توجه به نتایج بهترین ویژگی در الیاف بز مرخز در سنین ۳-۲ ساله بوده و ظریفترین الیاف در سن یکسالگی بدست آمد. واژگان کلیدی: بز مرخز - الیاف - قطر - طول - راندمان - سن - جنس.

مقدمه

در دهه اخیر جمعیت بز رو به افزایش گذاشته است که در آسیا، بیشتر بوده است (۱۷). محاسن اقتصادی پرورش بز می توان به مواردی همچون نیاز به سرمایه کم، تولید گوشت کم چربی، تولید کرک، تولید شیر سهل الهضم، بالا بودن درصد دوقلوزایی را نام برد. جمعیت بز مرخز در چند سال اخیر سیر نزولی داشته که در مجاورت خاک عراق پراکنده هستند. جایگزینی بز موئی برای تولید گوشت و شیر بیش تر نیز موثر بوده است هم اکنون با توجه به کمبود اعتبار حمایتها با کاهش اقدامات مؤثر برای این توده ژنتیکی در شرف تعطیلی است. با کمبود الیاف و سن بالای نساجان سنتی و استفاده از تکنولوژی قدیمی، مشکلات فروش و بازاریابی الیاف مشهود است. تنوع الیاف و وجود منسوجات مصنوعی لزوم افزایش تولید با حفظ کیفیت آن مهمترین هدف در بز مرخز است (۱).

طاهرپور و همکاران برتری خصوصیات الیاف بز مرخز را در مقایسه با الیاف بز آنقوره در قطر کم، درصد کم الیاف مدولایی، راندمان بالا، طول دسته الیاف و مرگ و میر کم نوزادان و مقاومت به شرایط سخت محیطی و تغذیه ای دانسته ولی علیرغم برتری های بز مرخز در مقایسه با بزهای تولید کننده الیاف موهر وزن بیده آنها به مراتب کمتر از بزهای آنقوره است. واریانس زیاد بین عوامل آزمایشی در الیاف بز مرخز حاکی از ظرفیت بالای اصلاح نژادی است و اکثر صفات مطلوب در جنس نر و رنگ سفید برتری داشته که از نظر پرورش و نگهداری در شرایط نیمه صنعتی و صنعتی قابل توجه است (۸). این الیاف در منطقه مصارف زیادی دارد و در اقتصاد دامداران و صنایع نساجی محلی در کردستان نقش مهمی ایفا میکند. با حفظ و اصلاح نژاد این بز میتواند در فعال کردن دامپروری و صنایع نساجی محلی و اشتغال زایی و جلوگیری از مهاجرت روستاییان و رونق اقتصادی منطقه نقش مؤثری داشته باشد.